

1706
Q. D. B. V.
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO, AC
DOMINO,

DN. FRIDERICO AVGVSTO,
ELECTORATUS SAX. HEREDE,
ETC. ETC.

RECTORE ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMO,
DISPUTATIO INAUGURALIS,

DE

BENEFICIO COMPE-
TENTIÆ CIVITATI-
BUS NON COMPE-
TENTE,

QUAM
EX DECRETO INGLYTI JCTORUM ORDINIS
PRAESIDE

DN. CASP. HENR. HORNIO,
JC. ET ANTECESSORE, ELECT. CURIÆ,
CONSISTORII ECCLES. ET SCABINATUS, NEC
NON JUDICII PROVINC. IN LUSATIA INFE-
RIORI ASSESSORE,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN JURE HONORES OBTINENDI
AD D. XXI. OCTOBR. ANNO MDCCVI.
HORIS ET LOCO CONSUVETIS TUEBITUR

CHRISTIANUS JACOBUS HEIL,
JESSENA-SAXO.

VITEMBERGAE, PRELO GERDESIANO.

VIRIS
NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS,
EXCELLENTISSIMIS ATQVE
PRVDENTISSIMIS

DN. DN.
CONSVLIBVS,
SYNDICO,
PRÆTORIBVS
AC RELIQVIS
SENATORIBVS

INCLYTÆ REIPUBLICÆ
VITEMBERGENSIS,
HANC DISSERTATIONEM SVAM
INAUGVRALEM

IN GRATI ANIMI SIGNVM STVDIORVMQVE
SVORVM COMMENDATIONEM

DICAT AC CONSECRAT

AVCTOR

CHRISTIANVS JACOBVS HEIL.

I. N. 7.

PRAEFATIO.

Uemvis quidem hominum commo-
vet calamitas obæراتi debitoris, ni-
si dolo culpave lata ipse sibi hanc
compararit, qui telum quam du-
rum sit paupertas, intelligit, maxi-
me cum debitor non solum usque
ad ultimum quadrantem, *Wesembec.*
ad ff. d. cess. bon. n. 4. sive ut loquun-
tur, usque ad peram & sacculum, ad ultimum obulum
Mevius ad Jus Lubec. Lib. I. Tit. 3. Art. 1. n. 24. ita quidem,
ut nec præter vestem quotidianam, qua corpus tegat,
quicquam sit relinquendum, *Berlich. P. I. concl. 8. n. 50.*
executi queat; sed etiam carceri sæpius fiat obnoxius,
imo, licet homo liber, olim creditoribus ob æs alienum
servire teneretur, id quod ipsis *Diocl. & Maximil.* Impe-
ratoribus in *L. 12. C. de Obl. & act.* luctuosum atque invi-
diosum visum; neque immerito. Ipsi enim divinæ cle-
mentiae displicet nimix creditorum crudelitati plus in-
dulgere *Exod. 22. vers. 25. 26.* ex quo textu, licet hunc,
& similes ad forenses Leges, populo, cui peculiariter
A 2 Deus

Deus jura dare dignabatur, præscriptas referant, illud tamen morale nobis relictum, ne in exigendis debitis nimis rigidi simus exactores, præsertim, si cum egenis & sub duræ paupertatis jugo gementibus nobis res sit. *Zepper. de Legib. Mosaic. Lib. 4. c. 23.* Hinc, ne plus indulgeatur crudelitati creditorum, & tandem ipsa vita abripiatur, quæ ut laborando & adminiculis suis fovetur, ita mediis ablatis utique exciditur, sapientissimi Imperatores tandem pro benevolentia sua imperiali, cujus proprium esse, commoda subjectorum investigare, & eorum calamitatibus diligenti cura mederi, ut inquit Imperator *Lotharius in c. un. de probib. feud. alien.* varia contra rigorosos exactores indulerunt beneficia; quorum, inprimis etiam est *beneficium competentie*, quod quidem certis hominum generibus competere novimus, at tamen non ita promiscue prout nonnulli volunt, sed certis solum modo personis. Cujus verum doctrinæ sensum argumentum Dissertationis præsentis, *de beneficio Competentie Civitatibus non competente*, docebit. Deus adfit, quo eam doctrinam ad opratum finem perducam, quæ veritati juris ac legum convenit!

§. I.

Supervacuum vero duco diu hic explicationi Rubricæ immorari, cum hujus significatio jam in vulgus cognita, perspectaque sit. Sed paucistan- tum adducam ea, quæ circa ipsius illustrationem necessaria esse intelliguntur. Rem de qua agimus, Beneficium dicitur *L. 13. ff. sol. matr. § 63. ff. pro socio* constat To *beneficium* vero, quod a benefaciendo ortum ducit *Seneca in Lib. 1. c. 6.* de beneficii benevolam actionem dicit,

dicit, tribuentem gaudium capientibus, capientemque tribuendo in id, quod facit pronam & sponte sua paratam, quæ verba Senecæ sua fecit Feudista II, Feud. 23. Atque ista significatio ad eos pertinet, qui Ethica tractant. Interim est notissimum, beneficium apud Feudistas idem ac Feudum esse 2, Feud. 23. In sensu juris civilis, (ne de jure canonico multa dicamus, quo beneficia Canonici, Præbendæ, & Dignitates quoque dici solent, *Capitul. ex multis §. Constitutus Causa I. Qv. 3. Cap. Si propter 10. de Rescript. in 610.* de quibus videatur *Rebuffi Praxis beneficiorum*) beneficium significat interdum operam alicujus, vel causam, vel occasionem *L. 4. §. 1. ff. de damno infect. L. 7. §. 8. comm. divid. L. 46. pr. ff. de furt. item pro gratia exhibita & merito benefactioque in aliquem collato accipitur L. 69. ff. de R. J. Porro hac voce innuitur id, quod alias *auxilium L. 39. §. 13. de aminist. Jud. dicitur, L. 8. Qui bonis cedere poss. vel etiam privilegium audit, sive per hoc intelligamus Constitutionem personalem, sive specialem L. 68. & 169. de R. J. vid. L. 3. de Const. Princ. L. 43. de vulg. & pupill. Substit. §. fin. J. de Hered. Qv. & Diff.**

§. II.

Scilicet, si exacte loqui velimus, privilegii vox significat *constitutionem personalem*, qua Princeps certæ personæ sive physicæ, ut Titio, sive morali, ut civitati certæ, veluti Vitembergæ, Lipsiæ ob meritum vel aliam causam quid indulget, vel quam pœnam irrogat, vel sine exemplo alicui subvenit *L. 1. §. 2. de Const. princ. §. 6. Inst. de Jure Nat. Gent. & Civ.* Quales constitutiones personam non egrediuntur; nec ad exempla sunt trahendæ; atque tum interdum favorem conciliant, interdum etiam odium continent erga illum, cujus causa sunt latæ, dict. *LL.*

Ziegl. *de Jur. Majest. C. 1. cap. 12. §. 2.* Interim tamen privilegii vocabulum de eo quoque jure accipi cœptum est, quod certo ordini personarum, conditioni & qualitati, certisque causis est concessum; atque alias nomine constitutionum specialium venit. Ita jura *pupillorum, Militum, Studiosorum, Mulierum, Creditorum & Debitorum, Fidejussorum, pia causa, dotis, privilegia*, dici solent, quæ & constitutiones speciales interdum vocantur. *Dn. Baro a Lincker in Analect. ad Schwederum Part. Special. Sect. 1. cap. 10. §. 2.* Arque hoc sensu beneficii vox hoc loco venit, & beneficium nostrum privilegium est, & dicitur. Solent etiam privilegia in utroque sensu *jus singulare* dici. *Gothofr. in Not. ad anod. Tabul. LL. Tab. 9.* & reipsa aliquid singulare utraque privilegia continent: atque hoc sensu etiam nostrum beneficium *jus singulare* dici potest. Sed tamen differre etiam *jus singulare* a privilegiis, exacte docet *Ziegl. dict. L. §. 3. & 4.* Scilicet *jus singulare* est, quod singularem & a regulis juris exorbitantem habet rationem, & *singulare dicitur*, non quod in singulas personas, vel singularem personarum ordinem, aut causas constitutum, sed quod paululum aberrat a jure communi ob publicam utilitatem vel necessitatem *L. 16. ff. de Legib. L. 162. ff. de R. J.* quale *jus est usucapio. Ziegl. d. l.*

§. III.

Competentia vox in jure nostro nullibi reperitur; imo purioris sermonis non est. *Quin & beneficium*, de quo agimus, nullibi in jure Justiniano speciali nomine insignitur, sed tantummodo a fine suo circumscibitur, quod scilicet hoc beneficio gaudens *in id, quod facere potest, conveniatur, vel eatenus, quatenus facere potest, cogatur*

cogatur solvere L. 16. §. 17. ff. de re judic. vel, quod in id, quod facere possunt, quodve dolo malo fecerint, quo minus possint, condemnari oporteat L. 63. pr. pro socio, vel condemnari debeant, quatenus facere possunt, i. e. quatenus facultates ejus patiuntur, §. 39. Inst. de Act. item quod actio in id, quod facere possit, danda, ita ut ipsi donatori aliquid sufficiens relinquatur L. 30. ff. de R. Jud. Conf. L. 173. ff. de R. J. Interim ab Auctoribus nostris, ut est notissimum, nomen competentiae beneficii nostro dari ceptum est: incertum tamen, qua occasione, vel ratione. *To competere*, a quo barbara vox procul dubio derivata est, apud latine loquentes idem esse ac *contra aliquem bonorem, dignitatem petere*, notum est. Significat etiam saepe idem, ac *convenire*, vel *parem*, idoneum esse, testimonio Nonij. Sic competens poena dicitur ea, quae est congrua seu conveniens, in L. I. C. de lucr. Advocatorum, *competens tribunal* L. 35. §. 2. de Procurat. *judex in* L. 28. ff. de re judic. i. e. talis, cui cognoscere de causa licet. Porro significat idem ac *deberi* ut in L. Papin. 8. §. 17. ff. de inoff. testam. vel idem ac *jus esse aliqua re utendi*, quo sensu dicimus actionem, conditionem *competere* L. 9. ff. de reb. cred. Qui vero, factum? ut inde derivata vox competentiae, quam praxis alias ad *forum competens* applicare solet, *Budaei Forensia* pag. 65. ad hoc beneficium tracta, merito mireris: & vix idonea ratio reddi poterit. *Manzjus de patroc. debit.* Dec. 3. §. I. n. 2. inde originem trahere existimat: quia propter hoc privilegium tantum debitoribus sit relinquendum, quantum pro honesta, congrua, sive *competenti sustentatione*, & victu necessarium est. Aliam conjecturam suggerit *Lauterbach. de benef. compet. Thes. 3.* scilicet eam, Doctores nostros a verbis initialibus, quibus

bus nonnulli, dum de hoc argumento egerunt: *Competit nonnullis personis beneficium &c.* usi, occasionem arripuisse, ut *competentie* nomen auxilio huic darent; pariter ac olim ab initialibus edictorum verbis interdicta, & actiones nomen acceperunt. Quod uti suo loco relinquo; ita quæcunque demum origo hujus denominationis sit, absque peccato appellatione hac usu fori comprobata licebit uti. Vocatur alias *privilegium deductio- nis Carpzov. P. I. Const. 32. Def. 17.* item *exceptio competentie* effectu pro causa posito, *Lauterb. d. l. §. 6.* item beneficium exigendi. *Hilliger. ad Donellum L. 27. Cap. 9.*

§. IV.

His positis, paucis nunc dicendum, quidnam compositio hæcce verborum secum ferat. Scilicet *beneficium competentia est beneficium juris, certis personis concessum, ne ob debita omnia bona illis auferantur, sed tantum relinquatur, quantum ad sustentationem vitæ opus est.*

§. V.

Quid per *beneficium* intelligamus, jam ex dictis patet. Ex quibus id simul fluit, non hominis alicujus privati, sed *legis*, vel quod idem est, ipsius Legislatoris esse hoc auxilium. Atque uti hoc beneficium, seu speciale jus præsupponit contrarium aliquid jus commune, quo deficiente non opus fuisset eo, *L. un. C. de benef. saur.* ita necesse est, ut hoc speciale jus a legislatoria potestate proficiatur. Uti hujus enim solius est *Leges condere*; ita etiam *abrogare eas, vel limites certos juris jam constituti statuere, & definire L. I. & L. 12. C. de LL. Ziegl. de jure Majest. Lib. I. cap. 5. & cap. 12. Lauterb. de benef. comp. §. 9.*

§. VI. Uti

§. VI.

Uti vero de legislatoria potestate in genere, vel penes quem illa in imperio Romano Germanico hodie sit tum ratione universi, tum ratione singulorum territoriorum, disquirere hujus loci non est: ita tamen illud omitti non debet, Romanæ Nomothesiæ in Germania hodie receptæ hoc beneficium originem debere, & quidem juri, quod partim ex interpretatione Prudentum, & usu fori ortum duxit *L. 2. §. 5. de Orig. Jur.* partim ex Responso Prudentum, postquam a summa potestate illis robur accesit, §. 8. *Inst. de Jur. N. & G.* Imo quam plurima hujus argumenta ex jure honorario seu Prætorum Edictis promanasse, indicio est, quod varii textus Digestorum ex commentariis Ulpiani ad Edictum *L. 63. ff. pro socio, L. 16. 17. 18. ff. de Re judic.* sint desumpti. Id enim muneris Prætori fuit concessum, ut jus civile juvare, vel supplere, vel corrigere etiam certo modo possit, *L. 7. §. 1. ff. d. Jusl. & Jure* h. e. rigorem juris civilis mitigare, & de iis, quæ legibus nominatim non sancita, nec vetita essent, ex bono & æquo aliquid statuere, etiam præter rationem juris civilis. Nec dubitat *Donellus Lib. 27. cap. 9.* omnia fere hujus juris exempla ad prætoris edictum referre, atque ejus verba sic fuisse concepta fingere: *In parentem, liberos, fratrem, sororemve, item in patronum patronamve, liberos parentesve ejus, item militem armata militia, item in maritum, uxorem: item eum, qui bonis cessit, item emancipatum, ex hereditatemve, qui de eo convenitur, quod cum ipso, dum in aliena potestate esset, contractum erit: si condemnati erunt, in id duntaxat, quod facere, non deducto are alieno, poterunt, actio erit. In eum, cum quo ex donatio-*

B

nis

nis causa agetur, non nisi in id, quod deducto ere alieno facere potuerit, actionem dabo. Illa vero postea omnia Justinianus Constitutionibus suis probavit. §. 39. & 42. *Inst. de act. L. un. §. 7. C. de Rei uxor. act. Conf. Tanta. & Deo auctore de Conc. & Conf. Dig.* Imo ex Principum constitutione, Rescripto Divi Pii sc. hoc beneficium donatori datum fuisse *L. 12. ff. de Donat.* & extensum intuitu mariti *L. 20. ff. de Re jud.* docet.

§. VII.

Scilicet secundum regulas juris communis in solidum aduersus nostros debitores agimus, §. 36. *Inst. de act.* atque adeo, ut hoc solidum consequamur, licet debitorem, usque ad saccum, ac peram excutere, prout jam supra in praefatione monui. Ab hac regula tamen exceptiones dantur, quæ in casibus non exceptis illam maximopere confirmant. *L. 12. §. 43. ff. de fundo inst.* Notum enim est, interdum solidum non consequi actorem ob naturam obligationis, ut in actione de peculio, §. 36. *de act.* ob oppositam compensationem §. 30. *dict. tit.* ob detractionem sumptuum in dotem factorum, ut in actione de dote, §. 37. *d. l.* denique ob beneficium competentiae. *Hopp. ad. §. 36. J. de Act.*

§. VIII.

Ad hoc ultimum, quod attinet, de quo nobis sermo est, certum quidem est, juris conditores commovisse duram debitorum depauperatorum conditionem, ut illis, quantum posset fieri, succurreretur. Quoniam vero omnibus hoc privilegium non indulserunt, colligere licet, generalem illam rationem, non sufficientem fuisse visam, ob quam a regulis juris communis recederetur. Extorsit tamen hoc certarum personarum conditio,

tio, quæ benevolentia ac charitatis religionem in legislatoria potestate excitavit, ut tale privilegium illis indulgeret.

§. IX.

Iraque (I.) sanguinis ratio, tum pietas, ac reverentia Parentibus debita, quæ & eo se extendit, ut alendi sint a liberis, effecit, ut parentibus, contra liberos suos cujuscunque gradus & sexus sive emancipatos, sive non, in quacunque causa hoc beneficium concederetur. *L. 16. ff. de Re judic. L. 7. §. 1. de Obseq. Parent. prestand. §. 40. Inst. de act. vid. Lauterbach. dict. Dissert. §. 11. 41. & 46. seqq.* Eadem quoque ratio sanguinis & pietatis efficit, ut parentes quoque eodem modo nec liberis hoc invident, quos & ipsi alere debent. *L. 18. ff. sol. matr. L. 30. ff. de Re judic. Hilliger ad Donell. Lib. 27. Cap. 9. Manzins Decad. 3. Quest. 1. n. 15.* quamvis dissentiat *Lauterbach. §. 29. in Dissert. de benef. Compet.* Porro sanguinis ratio produxit hoc beneficium ad fratres contra fratres, in quacunque etiam causa, quarum nulla hic est determinata. Et si enim directo privilegium illis nullibi attribuitur, (nam ex *L. 17. ff. de Re judic.* quam in hanc rem allegat *Hilliger d. l. lit. D.* id vix probari poterit, ut inspectio docet:) tamen ex *Lege 63. ff. pro socio* concedi auxilium, satis apparet. Nescio enim, an ullus sanæ mentis ratiocinationem Sabini, & Ulpiani ad Edictum perpetuum commentantis probare possit: sociis beneficium hoc competere, summa ex hac ratione, quod societas jus quodammodo fraternitatis in se habeat; si fratribus jus illud haud comperiisset. Hoc enim si præscindas, absurdissima esset hæc Ulpiani collectio & sententia, in qua tamen auctorem habuit Sabinum summum etiam Jurisconsultum.

§. X.

Post hæc (II.) nexus ac vinculum matrimonii societatesque vitæ causa fuit indulgendi beneficii, ob quam datur marito, *L. 17. de Re judic. L. 54. sol. matr.* contra uxorem, non tantum si nomine dotis conveniatur. §. 39. *Inst. de act.* sed in omnibus actionibus, quæ ex contractu proveniunt, *L. 20. ff. de Re judic.* nec interest, si ve constante, si ve soluto matrimonio agatur. *dict. Lege & L. 28. sol. matr.* si ve causa actionis matrimonium præcesserit, si ve eo contracto originem acceperit, modo solutum non fuerit sequuta. *L. 35. ff. de negot. gest.* Exceptionem quoad funerariam actionem. Vid. in *L. 28. ff. de delig.* Imo datur & ejus patri, focero uxoris contra nurum in causa dotis, *L. 21. de Re judic. L. 15. §. ult. L. 16. sol. matr.* Uxor quoque ipsa *L. 20. in fine de Re judic.* auxilium hocce id eo consequitur. *L. 17. §. 1. sol. matr.* quamvis in marito & reverentia illi debita concurrat. *L. 14. sol. matr. L. un. Cod. de rei ux. act.* Ad quam classem per consequentiam etiam pater uxoris, focer mariti certo modo referri debet, ratione dotis promissæ, constante matrimonio si dos petatur, contra generum. *L. 21. & 22. de Re judic. L. 17. princ. sol. matr.*

§. XI.

(III.) Quasi conjunctio, seu conjunctio civilis naturalem imitans inter socios est, in actione pro socio alisque respectu societatis competentibus, ut jam diximus, *L. 63. pro socio L. 16. & 22. §. 1. de Re jud.* si ve omnium bonorum, si ve unius rei, *d. L. 63.* ex qua supplendum, quod deest *L. 16. ff. de Re judic.* vid. *Magn. Dn. Berger, in Resolut. Lauterb. ad Tit. ff. pro socio Quest. 5.* Deinde (IV.) bene merita alicujus erga alium privatum causam quoque

que dederunt, ut beneficium hoc locum inveniatur. Ob quam rationem id acceperunt *patronus*, *patrona*, eorumque *liberi & parentes* contra libertos sine alicujus causæ determinatione, *L. 17. de Re judic.* item *Donator*. si ex causâ donationis, sive conditione ex lege, sive ex stipulatu actione conveniatur, adversus donatarium, *L. 19. §. 1. de Re judic. L. 12. & 33. ff. de Donat.* imo & tunc, si donatum constituerit, aut condemnatus actione de pecunia constituta, vel rei judicatæ compellatur, *dict. L. 33. de Donat. L. 51. §. 1. ff. de Re jud.* Atque multo magis id meruerunt, qui de Republica bene meriti, ut milites armatæ militiæ, adversus quoscunque in omnibus causis, sive militiam concernunt, sive non, sive ante militiam, sive post, negotium contractum, *L. 6. princ. L. 18. de Re judic.* modo quis non dolo malo militiæ nomen dederit. *Lauterb. d. Dissert. §. 46.*

§. XII.

Denique (V.) & ob pietetis causam iis indulgetur subsidium hoc, qui non malo more bona sua amiserunt, ut is, qui bonis cessit, contra creditores, quos habuit ante cessionem, & in causis ante illam contractis, *§. ult. Inst. de act. L. 45. de cess. bon. arg. L. 3. C. de bon. aut jud. poss. Johann Uffel in Not. Covarruv. Lib. 2. Resol. cap. 1. n. 5.* item emancipatus & exheredatus, quive paterna hereditate abstinuit, ex contractu durante potestate patria inito, ex quo patri acquirebatur, conventus contra creditores, *L. 2. ff. quod cum eo, L. 44. de Re judic.* quia subsidium vitæ amplius a patre nullum habet, & peculium amittit, *L. ult. quand. act. de pecul.* Scilicet iniquum visum fuit, filiumfamilias, qui æque ac paterfamilias ex suo contractu obligabatur, *L. 39. de Obl.*

Et action. in solidum condemnari, si a patria potestate liberatus ex paternis non locupletior factus, vid. Lauterbach. ad Tit. quod cum eo, qui in alien. Colleg. theoret. pract. §. 2.

§. XIII.

Et hi illi casus sunt, quibus nos putamus beneficium locum habere. Recensentur passim a doctoribus plures, sed sine lege; atque sæpe etiam sine ulla ratione. Fundamentum hujus juris, sive privilegium dicas, sive specialem constitutionem, sive singulare jus, audivimus esse legis dispositionem. Hæc ubi deficit, & illud deficere necesse est. Neque enim Jctis licet ejusmodi privilegia, aut specialia jura fingere, aut invita legislatoria potestate extendere; etiamsi maxime ratio subsit, quæ similis, vel eadem plane videatur, ac quæ movit in alio casu legislatorem. *L. 15. seqq. de LL. Cap. 28. de R. J. in 6to. L. 141. 162. ff. de R. J. Franzk. ad Tit. de LL. n. 58. & 68.* Sic quæ de restitutionibus minorum, atque intercessionibus mulierum latae sunt leges, minime ad fenes, & rusticos, ex quibus nonnulli imperitiores & magis lubrici sunt, quam minores, vel fœminæ, extendi debent. *Donell. Lib. 1. Cap. 14.*

§. XIV.

Hinc non putamus audiendos, qui ad exemplum armatorum militum, etiam militibus togatæ militiæ idem illud deberi asserunt: nec sententiam suam ex jure civili defendere poterunt. Etsi enim utique etiam milites togatæ militiæ bene mereant de Republica, quod quidem Principem ad concedendum privilegium movere posset: non tamen quid fieri queat, vel æquum sit, si de jure constituendo quæstio, hic spectandum; sed

fed quid fit juris constituti. Ubi sane nullibi reperitur, ad togaram militiam esse privilegium hoc extensum: itaque nec a nobis ob similem rationem, sine lege extensio talis fieri debet. Nam nec eadem hic plane subest, ac in militibus sagatis; ratio, qui sanguinem pro Republica fundunt, *Hilliger ad Donell. d. l. Lauterbach. d. l. §. 32.* Hinc omnia, quæ de Professoribus, Doctoribus, Clericis, imo & Nobilibus non militibus, si maxime ex majori nobilitate sint, a Doctoribus traduntur, ex jure civili haud poterunt defendi: testantur tamen passim Doctores de praxi & observantia, a qua, si certa est, temere in judicando recedendum non est. *Carpzov. Part. I. Const. 32. Def. 18. Lauterbach. d. l. §. 32.* relatumque mihi est a Dn. Præside, Ordinem hujus loci non dubitasse, & nobili sceminae, beneficium hoc tribuendum esse, cum acta ex præfectura Beltzicensi transmittentur, in causa Hered. *Fugmann. contra Arnstedt.*

§. XV.

Sicuti vero ea, quæ de sagatis militibus *L. 6. §. 18. ff. de Re judic.* sancita, invita legislatoria potestate ad togatos non sunt extendenda: ita porro nec possum facere cum iis, qui beneficium hoc illis concedunt, qui per vim majorem bellicarum calamitatum ad egestatem redacti sunt, quod maximo conatu facit *Manz. in Patr. Deb. Dec. 3. Quest. 2.* Fateor naturali æquitati & Christianæ charitati quam maxime convenire, ab his debitoribus satis afflictis non exigere solidum: sed dum lex deficit civilis, nemo ut id faciat, adigi potest, qui sponte hanc misericordiæ partem sibi cordi esse non patitur. Equidem peculiaris argumenta pro his debitoribus ex *§. ult. Inst. de act. & Novella 135.* petuntur. *Priori loco Justinia-*

nus ait, *inhumanum esse spoliatum fortunis suis, in solidum damnari.* Ergo & eos ita damnari inhumanum est, qui bello bona amiserunt. At si hæc illatio vera esset, omnes depauperati debitores hoc beneficio gauderent; quod tamen, nec ipse Mantzius admittit. Sane etiam si ratio hæc, quam Justinianus dicto loco adducit, ad alios quadret: non tamen ideo, ut dixi, propter eandem rationem in hisce casibus extensio licita est. Imo, si rem penitus examines, de eo loquitur Justinianus, qui suorum creditorum causa per cessationem bonorum fortunis suis se ipsum spoliavit; quem, ut iidem creditores postea in solidum conveniant, inhumanum judicavit Imperator. Quod certe de his debitoribus, illos se scilicet in gratiam creditorum spoliassè bonis, dici nequit. *In altero loco, Novella scilicet 135. Justinianus quærit: ubinam justum sit, ut is, qui ex accidenti, non supina negligentia res suas amisit, denuo per vim ad ignominiosam vitam transportetur, & ad quotidiani victus, neque non amictus corporis inopiam adigatur.* Ex quo infert Mantz. d. l. n. 66. his depauperatis debitoribus beneficium competentia competere. Sed ut taceam, dubiam esse auctoritatem hujus Novellæ, eandemque in Germania nondum receptam, *Gudelinus de libro noviss. Lib. 4. Cap. 16. n. 53. Rittershusius ad Nov. Part. 9. Cap. 30. n. 3.* Justinianus in ea haud agit de beneficio competentia, sed tantum id vult, ut nemo invitus teneatur cedere bonis. Vid. late de hac re *Lauterb. d. Diff. §. 36.* Interim si talis lex derur, quis dubitet, laude illam dignam esse?

§. XVI.

Porro trahunt huc civitates, quarum potissima causa hæc opera suscepta est. Sed quoniam hæc quaestio paulo latius tranctanda; præmittamus quædam adhuc, in genere quæ ad beneficium competentia spectant. Ubi quidem primum id norandum, privilegium hocce personale esse, atque ad heredem non transire, quod apertissime docent *Ulpianus in L. 12. sol. matr. & Paulus in L. 25. de Re judic.* Idem legitur in *L. 24. §. 1. L. 41. princ. ff. de Re judic. L. 63. ff. pro socio.* Nec distinctionem hic admitto inter suos & extraneos heredes, quam respuit generalitas legum, & argumentum ex *L. 1. §. 43. ff. de aqua &c. L. 3. §. 3. quibus mod. ususfr. amitt.* Quod in *L. 12. §. 1. C. qui pot. in pign. habetur*, non est transmissio, sed nova concessio beneficii liberis facta, quæ item fit in *L. 18. ff. sol. matr.* Plane si heres ejusdem conditionis est, ac defunctus. e. g. uterque miles, & heres ille ex sua persona beneficio gaudebit. De quaestione, utrum sententiam in defunctum privilegiatum latam adversus heredem Judex exequi possit? Vid. *Lauterbach. d. l. §. 37.*

§. XVII.

Quoad fidejussores observandum est, eos hoc privilegio, utpote personali, uti non posse, *L. 63. §. 1. ff. pro socio, L. 24. princ. & L. 41. de Re judic. L. 7. de Except.* Ex quo Bachovius infert, ad *Tir. Infl. de Act. §. 37.* quod ubi fidejussor datus est, hoc remedium fit fere inutile debitori: quoniam fidejussor in solidum exactus, item in solidum exigeret actione mandati contra reum principalem. Sed cur non liceret debitori principali & ipsi fidejussori hoc beneficium opponere? Quod si
C
fit,

fit, dura est conditio fidejussoris, qui sibi imputet, quod pro tali fidejussit, qui hoc beneficio gaudet. *Conf. Duell. Enucl. Lib. 27. c. 9. X.* Ceterum Defensores & Procuratores hoc beneficium allegare posse, nemo dubitat. *L. 63. §. 1. pro socio, L. 23. ff. de Re judic. L. 14. sol. matr.*

§. XVIII.

Eodem modo personis illis, contra quas beneficium locum habet, objici potest, si ipsi agant, siue per procuratores, *Lauterbach. th. 43. d. 1.* Obstat etiam hoc beneficium successoribus eorum universalibus, quod de heredibus uxoris nominatim tradit. *L. 27. ff. sol. matr. & ibi Gotbofr.* Imo etiam sententiam illorum veriorum puto, qui existimant singularibus, quoque successoribus, quibus titulo singulari venditionis, donationis &c. nomen cessum, obesse hanc exceptionem, *arg. L. 36. sol. matr. L. 33. princ. ff. de jure dot.* Iniquum scilicet esset, per cessionem illam debitoris conditionem deteriore fieri, atque cessionarii meliorem, quam cedentis, *L. 156. §. 3. L. 160. §. fin. de R. J. Carpzov. Part. II. Const. 17. Def. 19. n. 4. Lauterbach. d. l. th. 45.*

§. XIX.

Num autem hoc beneficium, seu privilegium contra æque privilegiatum locum habeat? an minus; alias quidem quæstionis est, hic vero nullius dubii. Licet enim haud inficiandum, per communem regulam certum esse, quod privilegiarius contra, æque privilegiarium uti suo privilegio non queat: tamen exemplis ex legibus desumptis demonstrari potest, adesse hic quodammodo exceptionem a regula. Sic uxor gaudet, hoc privilegio, & tamen maritus eidem potest hocce suum

suum opponere, in *L. 20. de Re judic.* & vice versa uxor marito. Addatur. *L. 18. ff. sol. matr.* & *L. 61. ff. pro socio*, item *L. 16. ff. de Re judic. Manz. in Asyl. credit. P. 3. qv. 6.*

§. XX.

Forma vero, quæ cum fine interno coincidit, beneficii hujus hæc est, ut debitor eatenus saltem condemnetur, quatenus, vel in quantum facere potest, h. e. quatenus facultates ejus patiuntur, ut non totum, quod habet, extorqueatur, sed & ipsius ratio habeatur, ira, ut aliquid sufficiens relinquatur, ne egeat. Quæ omnia ex legibus supra allegatis §. III. & præsertim ex *L. 30. ff. de Re judic.* & *L. 173. de R. J.* satis probari possunt. Vocabula *facere posse* omniaque reliqua civiliter intelligenda sunt, nempe, ut facere ita quis possit, quo honeste, & salva dignitate vivere queat, habeatque, unde sibi & suis victum & amictum præbeat. *L. 12. §. 1. ff. de Usu. L. 173. de R. J. Manz. Pat. Deb. P. 33. q. 4.*

§. XXI.

In æstimatione ergo hujus rei multum judicis arbitrio relinquendum est, qui pro conditione personarum, quæ hoc beneficium petunt, atque earum facultatum, quas jurato indicare tenentur, æstimabit, quantum relinquendum sit debitori. Qua de re late agit *Donnell. d. l. lit. H. b. Manz. d. Tract. Dec. 3. Quest. 3. & 4. Carpz. Part. I. Const. 32. Def. 16. 17.* Plane illi, qui operis suis pro conditione personæ necessaria ad vitam acquirere potest, non ita indulgendum esse hoc beneficium, ut ex bonis, ex quibus solidum solvere possit, quicquam retineat, æquitas svadet: cum ex illis habeat, unde vivat. Atque sic relatam mihi est, Colonel

lo cuidam, qui actu adhuc officio defungebatur, petitionem istam denegatam fuisse.

§. XXII.

Ceterum, qui eo beneficio, quod ipso jure non tollit obligationem, *Lauterbach. tb. 48. d. Diff. cum effectu gaudere vult, exceptionem, quæ exinde fluit, tempestive opponat in judicio. L. 7. princ. de Except. L. 17. §. 2. sol. matr. Quod vel ante, vel post litem contestatam in ipso executionis actu fieri potest. L. 41. ff. de Re jud. Carpz. Part. I. Const. 32. Def. 15.* Nam etsi hæc exceptio causam non perimat, sed tantum differat, attamen ex anamolarum genere est, quæ quocunque tempore opponi possunt. *Lauterbach. d. l. thes. 48.* Quod si autem illam, reus non opponat, judex eam supplere non tenetur, imo non debet. Facti enim sunt tales exceptiones, & ad jus partis pertinent, quod si ipsa negligat, judex supplere non potest. *L. 4. §. 8. ff. de dam. inf. Hilliger. ad Donell. L. 27. cap. 9. lit. 2. q. Bach. ad Treutl. Vol. 2. Diff. 26. tb. 6. lit. C.* nec proderit, facta solutione in solidum, conditio indebiti, cum naturalis obligatio, hic subfuerit solvendi, *L. 9. de Cend. indeb.*

§. XXIII.

Quod si vero exceptio hæc quidem a parte opposita fuerit, at judex neglexerit ipsam, ita, ut hac etiam opposita, tamen reum scienter, contra privilegium in solidum condemnaverit, hoc casu distingvas necesse est. Aut enim ejusmodi judicis sententia tantummodo jus partis neglexit, aut contra jus constitutionis in ea judicatum, e.g. dictum militi sagato beneficium hoc non competere. Priori casu sententia nihilominus valet, & nisi

& nisi legitimis remediis suspendatur, transit in rem iudicatam, etiam si ex gratia a iudice, quale de iudice non quidem præsumitur, ita iudicatum fuerit. *L. 65. §. cum Prator. ff. ad Sctum Trebell.* Posteriori vero casu, cum sententia contra iura sit nulla, reo præjudicare non potest. *L. 2. C. quando prob. non est necesse, sine appell. L. 27. ff. de Re judic. vid. Lauterbach. d. l. §. 49.*

§. XXIV.

Deveniamus vero, nunc ad illud tandem, quod caput est hujus tractationis, quæstionem nempe: *Utrum civitatibus beneficium competentia competat?* Ubi tamen omnium primum illud explicandum est, quid sub nomine *Civitatis* intelligamus. Scilicet *Civitatem* vocamus, *perfectam domorum, ac familiarum societatem, iisdem legibus ordinatam, ad vitam perfectam, & per se sufficientem degendam.* Qualis societas alias etiam urbs dici solet; quamvis hæc vox magis ad locum, quo societas ista degit, referri soleat. Sive autem iste locus muris claudatur, sive non, nihil interest, licet interdum in sensu speciali urbs illud societatis domicilium appelletur, quod moeniis, vel muris cinctum. *L. 2. ff. de V. S.* Ex hac autem definitione facile apparet, quomodo urbs, vel civitas, a *pagis & vicis*, ex quibus illa composita, distingvatur, scil. in eo, quod *pagi & vici* sufficientia rerum illa careant, quæ in civitate, vel urbe requiritur. Et licet quoque in minoribus oppidis illa sufficientia ad vitam civilem, & perfectio desit, describenda tamen est civitas in genere, atque in sua perfectione, non ratione existentia.

§. XXV.

In societatem autem tale coire procul dubio illi possunt, qui nullius imperio tenentur, atque tunc, si id faciunt, civitas independens inde nascitur, qualis urbs quondam Roma fuit, de qua civitate quæstio nunc non est. Quod si autem illi, qui sub alterius imperio vivunt, in societatem talem coire, vel si nemini ipsi subiaceant, in loco aliis subjecto, eam constituere velint, consensu ejus opus est, atque sine eo nihil horum fieri potest. Nam cum hujus sit regere illorum, qui sub ejus imperio vivunt, & degunt, actiones, & ejus interfit, ne plures citra ejus voluntatem cætus cogant, qui periculum ipsi Reipublicæ conciliare possunt, jure exigere potest, ne privato ausu tale quid fiat, illudque prohibere: quam ob causam in Romana Republ. prohiberetur, ne collegia & sodalitia instituantur, injussu summæ potestatis. *L. 1. seqq. ff. de Colleg.*

§. XXVI.

Romano jure ejusmodi civitates dependentes a summa majestate, *Respublica* in *L. 26. §. 9. ff. Ex quibus causis majest.* & alibi vocantur *municipia* *t. tit. ff. ad L. Municip.* quorum conditionem, quæ non eadem semper fuit, & differentias a *coloniis*, quæ etiam species civitatum, magno studio excussit *Carolus Sigonius de antiquo jure Italiae*, quæ repetere non est hujus loci. *Conf. Dissert. Dn. Pres. de confirmat. Statutor. §. 7. 9. & seqq.* Solet vero ab illis argumentum sæpe peti ad hodiernas nostras civitates in Germania eas præcipue, quas *municipales*, seu provinciales dicimus: quod tamen non semper commode fieri potest. Interim de hisce

hisce civitatibus quæstio hæc nostra intelligi potest, sive immediate, sive mediate subsint Principibus, ac Statibus Imperii. Potest tamen etiam applicari ad Civitates Imperiales, quæ, licet territoriali potestate gaudeant domi, intuitu tamen Imperatoris & Imperii dependentes sunt societates, atque in judiciis Imperii propter debita conveniri possunt.

§. XXVII.

Illud vero, tum ex Romanis LL. tum Germaniæ institutis hic notandum est, societatis illius, quam civitatem dicimus, jura ad sufficientiam, quam intendunt, necessaria hæc haberi: (1.) ut peculiarem magistratum ex suo ordine habeant & eligant, officialesque necessarios constituent, (2.) potestate gaudeant libere negotiandi & exercendi opificia, cum dignitate fori, rerum venalium, & nundinarum, (3.) ut cives communi societatis jure fruantur, & dignitatum, quoque in suo ordine sint capaces; ut (4.) denique habeant facultatem statuendi de rebus ad istam politiam pertinentibus, & ejus exercitium. De quibus omnibus latius actum in ista dissertatione de confirmatione statutorum. §. 29.

§. XXIIIX.

De tali itaque societate quæstio tractanda nunc est: *Utrum illa habeat beneficium competentie?* quæ quæstio hunc sensum habet: utrum civitati, quæ persona non quidem physica est, sed tamen moralis, si a creditoribus suis urgeatur, solidum extorqueri possit, etiam si nihil supermaneat; vel num tantum relinquendum, ut Magistratus, seu administratores civitatis, vel alique officiales

ciales salaria inde capere possint, aliaque necessaria superant, quibus societas in tali statu conservari queat, qualem in §. præcedenti descripsimus? Qui patrocini-um civitatum, hac parte suscipiunt, haud pauci sunt, & quidem viri eruditione & fama, quam maxime clari. Ex quibus potissimum tres nunc allegabimus, scilicet, *Casparem Manzium, Benedict. Carpozovium, & Davidem Mevium.*

§. XXIX.

Prius nobis res sit, cum *Manzio*, qui anno LXI. seculi superioris in *tertia parte Patrocini debitorum* *Qv. 4. n. 137.* civitatibus attribuit competentiaë beneficium. Non pigebit ipsius verba audire:

Zum Vierdten / wenn die execution wider eine Stadt und Gemeine fürgenommen wird / seyn sie nicht also zu erschöpfen / daß nit etwas im Vorrath verbleibe / für die zukünfftige Nothfälle und Nothdürfftigkeit / sonderlich aber für der gemeinen Stadt-Gebäu / für die Stadt-Mauren / Brücken / Pflaster / Steg und Weg / für die Mühlen / Wassergäng und dergleichen: Item für die Besoldungen des Advocati, oder Syndici, des Stadt-Schreibers / der Baumeistern oder gemeiner Stadt-Diener. Denn in diesen hanget das Heyl der Stadt / und der Gemeine Nus / welcher billich der privat-Bläubiger Schuld / præntensionen und Forderungen vorzuziehen. Hleher schickt sich wohl der text. in extravag. un. de decim. welcher schon hieroben angezogen worden / in welchem von denen / wegen der Kriegs-Noth angelegten Zehenden / dannoch die jenige Gelder ledig gesprochen worden / welche zu den Stadt-Graben / zu Anbauung der

der Felder/ damit sie desto fruchtbarer werden: Item zu Unterhaltung und reparirung der Mühlen/ Apothecken und dergleichen Häusern vonnöthen. Bestehet Marantam in suo Spec. p. 6. de execut. n. 51. allda er sagt/ daß wegen gemeiner Stadt=Schulden die execution in rebus publicis, als da sein das Rathhaus/ Weg/ Schaublag/ und andere zu gemeiner Burger=schafft Nutzen gewidmete Dertzer nicht könten fürgenommen werden. Ex quibus apparet rationem esse ejus petitam partim a publica salute, quæ privatorum creditorum causis præferenda est, arg. L. 5. C. de Offic. Rect. partim ex textu extravag. communis unicæ de decimis, ex quo, quid colligere velit, ipsa verba illius indicant, & (3.) ex allegata auctoritate Marantæ in Speculo Part. VI. de Executione n. 51.

§. XXX.

Post hunc Carpzovius Saxonix ille *Papinianus Anno M DC LI.* asylum debitorum edidit, in quo *cap. 1. §. 48.* pluribus exsequitur hanc quæstionem; & quidem fundamentum affirmativæ decisionis potissimum ponit in duobus responsis Facultatis Juridicæ Lipsiensis his verbis conceptis: (1.) Ob nun wohl billich/ daß ein jeder weder setner Forderung/ wann auch gleich dieselbige ohne Versicherung auff bloßen Brteff und Siegel bestohet/ contentiret werde. Dennoch aber und dieweil unter denen Gläubigern/ nach Inhalt der Rechte/ etliche vor andern privilegirt/ und das sentge/ so zur Befoldung der Raths- und Estats=Personen abzustatten/ alldieweil solches zu Erhaltung des Regiments/ allgemeiner Stadt=Güter/ und denen sämtlichen Creditoren zum besten geschicht/ ebenmäßg und zwar vor allen

D

len

len andern Creditorn befreyet. So werde igo erwehnte Besoldungen / und was sonst zu Erhaltung des Stadt-Besens aufgewendet werden muß / vor andern Gläubigern in concursu creditorum billich zu erst bezahlet und abgetragen / V. R. W. ad requisitionem Senatus C. Mens. Decembr. anno 1646. (2.) Ob nun wohl den Creditorn die execution nicht versaget werden kan : Da aber dennoch / euerm Fürgeben nach / bey allgemeinen Stadt-Güthern und Einkünfften nicht so viel vorhanden / daß nach Veräußerung selbiger Mühlen das allgemeine Stadt-Besen an Röhrwassern / Gebäuden / Besoldungen der Raths-Personen / Stadt-Dienern und dergleichen unumgänglicher Ausgaben / und Beschwerungen nicht erhalten werden möchte. So würde vor Befriedigung aller Creditorn, so viel als man zu Erhaltung des Stadt-Besens benöthiget / ausgefetzt und innen behalten / und hätten sich dißfalls die Gläubiger keiner priorität oder execution anzumassen / V. R. W. ad consultationem Senatus C. Mens. Octobr. anno 1648.

§. XXXI.

Addit postea, se in rationibus horum responforum subsistere, quas ad sequentia capita redigit. (1.) Nempe dicit, sumptus in causam communem, & ad conservationem univerforum debitoris bonorum, ac facultatum erogatos in concursu creditorum ante omne æs alienum esse exsolvendos, quippe quibus efficitur, ut creditoribus omnibus fatis fieri queat. *L. 8. in sine deposit.* *L. 1. §. 1. versu vel in aliis necess. causis C. de jure delib. Benter. de Prælat. jur. Lib. 1. cap. 72.* Idem autem vult juris esse de sumptibus in conservationem status Reipublicæ & ad

& ad præstationem salariorum impensis. *Cum enim, inquit, administratores operis suis præfuerint statui ac bonis & redditibus civitatis, eaque conservaverint, ut solutionem sibi inde polliceri possint creditores, nihil recepturi, si status Reipublicæ ac universitatis in fumum abiisset, omnesque periissent redditus, ac proventus, quis non judicaverit, jus prælationis expensas hæc in concursu creditorum obtinere, earumque rationem imprimis habendam fore, antequam reliquis creditoribus executionem urgentibus satisfiat?*

§. XXXII.

Addit (2.) minus dubium esse de hoc in foro nostro Saxonico, ubi famulos ac ministros debitoris salarii sui petentes hoc nomine reliquis omnibus creditoribus etiam hypothecariis anterioribus præferri videmus, *Land-R. L. 1. Art. 22. Constit. El. 28. in princ. P. 1.* non alia ex causa, quam quia per operas famulorum tota debitoris familia, ejusdemque facultates, unde creditoribus postea omnibus satisfactio contingit conservantur. Ex quo ad expensas in conservationem status factas, & salaria senatorum, vel administratorum civitatis idem juris esse inferendum concludit, quippe quibus non fecus, ac mercès familiæ, salaria præ aliis exsolvi deberent: veluti in magna causa judicatum referret *Dan. Moller. ad dict. Const. 28. num. 86. p. 1. ad quem simul provocat. Conf. Med. P. 8. d. 163.*

§. XXXIII.

Equidem metuit, ne sibi objiciatur, rationem hancce tantum concernere salaria præterita, quorum causa administratores operis suis hæcenus creditoribus omnibus prospexerunt, ex quo parum ad futura inferendum:

dum. Sed non putat ideo sententiam mutandam, non tantum, quod ex futura etiam administratione totius creditorum cohorti ad satisfactionem eorundem commodum accedat haud minimum, sed etiam, quia status Reipublicæ conservandus, quod putat haud fieri posse, si futura administratoribus adimerentur salaria. *Nec enim, inquit, quisquam reperiendus erit, qui officia gratis præstet, & quidem in negotio, qualis est administratio reipublicæ, gravissimo & molestissimo.*

§. XXXIV.

Post hæc publicam salutem urget, & in concursu creditorum ita procedendum ait, ne tranquillitas Reipublicæ turbetur. *Coler. de proc. Execut. c. 2. n. 288.* atque ita temperat sententiam cum *Manzio*, ut saluti solummodo publicæ succurrendum, quo scilicet residuum aliquid reservetur pro mœnibus reparandis, reficiendis pontibus, molendinis, aquagiis, decernendis stipendiis archigrammateo, servis & ministris publicis, aliisque occurrentibus, ac operibus publicis, quia ab his dependet salus Reipublicæ, quæ privatorum exactionibus semper est præferenda, *arg. L. s. C. de Offic. Rector.* Atque adeo putat, quod & *Mantzios* monet, nihil relinquendum pro computationibus in curia, aliisque conviviis instituendis esse. Quæ hactenus *Carpzovii* disciplina.

§. XXXV.

Supereft celeberrimus *Medius*, qui A. M DC LIX. edidit normam æquitatis, seu discussionem levaminum inopiæ debitorum. Qualia scripta calamitas belli tricennalis, & inde secuta magna inopia extorsit. Ille *Cap. 4. Sect. 7.*

Sect. 7. n. 37. eandem causam defendendam suscipit, atque eo beneficio semper gaudere civitates ait, ne executione auferatur, ex quo spiritus ille vitalis, qui continet civitatem, nec sine nervo rerum gerendarum sustineri potest, viget, & quo eget civium societas, Reipublice cura & administratio. In quam partem eundem excitat Maranta locum, quem Manzius allegavit. Addit (2.) tum necessitatem ex metu destruenda societatis, si surripiantur sustinendi media, tum intentionem primam in civitates coequentium, privilegium dedisse rebus necessariis ad sustentationem civitatis, ne ere alieno pereat funditus. Nam uti, addit, qui solvendo non sunt, vita tamen non luunt miseriam, sic nec universitates, quarum in dissipatione mors est, ad eam per debitorum molem adigende. Quocirca ubi hæc superant bona universitatum, cives quoque, vel eo egestatis perducti sunt, ut contribuere ad eas alienum non queant, aut ad alios magis æquos & necessarios usus conferre opes suas opus habeant, vel sub militum exactionibus & bellorum operibus vix ad victum quedam iis reliqua sunt, debitores pinquiores eorum fortunam expectare coguntur. Nam ut ob competentia beneficium singuli retinent alimentis deputata, sic universitas sustinende societatis necessaria, præsertim si prima fundatione eo destinata. Manzius de Part. III. Qv. 4. n. 139. & seqq.

§. XXXVI.

Sed omnia hæcce minime me movent, ut in sententiam celeberrimorum scriptorum abire queam. Potius firmissime mihi persvadeo, sententiam negativam veriorum esse, quod ex illis pater, quæ supra adduxi §. V. seq. quæ tamdiu vera manent, quamdiu jus scriptum, aut non scriptum, lex, vel certa consuetudo, non sup-

D 3

petit,

petit, vel liquido probatur, quibus hoc beneficium civitatibus sit indultum. Erit ergo illorum, jus illud probare, qui pro civitatibus pugnant; nec abs me probationem exigere licebit, qui in negativa juris persisto
§. 4. Inst. de Legat. capit. sicut Ec. X. 39. de sententia excommunicat. Cap. 23. X. Electionibus. Cap. 11. de Probat.

§. XXXVII.

Enimvero si lex deficiat expressa, forte tacita voluntate legislatoriæ potestatis beneficium nostrum civitatibus censebitur datum? At, rationibus hic locum non esse, nec ex illis, quæ aliis auxilium hoc dederunt, extensionem fieri posse, jam supra est ostensum. Ista vero, quæ superioribus lineis diximus non evertit *Modestini* auctoritas in *L. 20. ff. de Re judicata*. Dixerat ibidem *Divum Pium* constituisse non tantum dotis nomine maritum in quantum facere posset, condemnari, sed ex aliis quoque contractibus ab uxore iudicio conventum. Hanc extensionem beneficii a Principe & legislatore factam *Modestinus* ulterius producit addens: *quod Et in persona mulieris æqua lance servari æquitatis sugguit ratio*. Scilicet eandem rationem, de qua supra, existimavit esse in persona mulieris, quæ in persona mariti fuit, atque sic æquitatem exigere, ut credamus Principem id in persona mulieris quoque constituere voluisse, quod in persona mariti. Atque adeo, quis negarit, per doctrinalem interpretationem, quæ *JCorum* est, ob identitatem rationis privilegium illis hoc accommodari posse, de quibus *LL.* silent. Sed primo dubium est, an hæc extensio sit *Modestini*. Sane pro emblemate *Triboniano* verba ultima dicta, *L. 20.* quæ ab-
 sunt

sunt enim a libris βασιλικῶν habet *Cujus. 24. Obs. 38. C. 2. Diff. 2. Modestini ad d. L. Quod*, si verum est, non JCTi est illa extensio, sed Principis, qui Triboniano cum Collegis facultatem dedit componendi digesta, illaque confirmavit. Et si maxime verba illa auctorem habeant JCTum *Modestinum*: non tamen hodie est cujusvis JCTus, qui hac parte illum imitari. Fuit *Modestinus* JCTus, qui publica auctoritate de jure respondit, & qui adeo inter Juris conditores suo modo refertur; tantæque auctoritatis, ut cum Theodosius & Valentinianus quorundam JCTorum veterum scripta confirmarent, & *Modestini* libris eadem felicitas contingeret. *L. 1. C. Theod. de Resp. Prud. Quin* & ea, quæ in Digestis ex illis supersunt vim habent, atque robur, quod jussu Justiniani vim legis acceperint, & in Germania per usum recepta. Quod itaque a *Modestino* factum, aliis non statim licebit. Imo ab adversariis nullibi evictum est, speciales illas rationes, quæ aliis profuerunt, ad civitates pertinere. Generalem autem, de qua actum in §. VIII. non sufficere, & ibi dictum est.

§. XXXIIX.

Quia tamen dissentientes non destituti sunt rationibus, excutiamus illas paulo accuratius, & videamus, quid in recessu habeant. Et primum cum *Manzio* sit nobis hic res: cujus prima ratio est petita a publica salute, quam & Carpzovius urget. In vulgus notum quod dicitur: Salus publica suprema Lex esto. Et certum est; multa publicæ salutis causa fieri, quæ alias regulis communibus non conveniunt *L. s. ff. de Decret. ab ord. fac.* Sed non desunt, quæ faciunt, quo minus hæc regula hic inveniat locum. Namque (I.) non absolute

te ve-

te verum est, causam publicam hic subesse: quandoquidem civitates regulariter loco privatorum habentur. *L. 16. ff. de V. S. L. 15. ff. de Scto Macedon. L. 81. ff. de furt.* Quod absque omni dubio, verissimum est, si cum illis civitati res sit, qui pars ejus, vel civis non est: quo casu, si civitatis causam publicam dicere quis velit, probandum est ab eo, eandem causam civitatis pro publica haberi. Et si maxime publica sit, vel etiam res sit civitati cum cive, cujus intuitu civitatis causa pro publica habenda, cujus etiam est publicam municipii sui salutem promovere; alia tamen quaestio est: an sine legis dispositione per admissionem beneficii competentia id fieri debeat? Quod ex principiis supra allegatis dici nequit. Neque enim Judicis est, neque Juri, ob publicam salutem jura specialia, vel privilegia indulgere: quaeres solius est legislatoriae potestatis. Ut taceam alio modo etiam huc saluti posse consuli, de quo infra.

§. XXXIX.

Quod ad textum juris Canonici a Mantzio excitatum attinet; in illa Bonifacii VIII. constitutione nihil reperio, quod mihi obstare videatur. Agit ibi Pontifex de decimis, atque definit, quomodo decimae computandae; & praesertim, utrum expensae ex fructibus deducendae sint, antequam decima praestetur? Atque postquam constituit, solas expensas necessarias deduci, quae sunt in re, ex qua fructus percipiuntur, arando, colendo & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, addit: *Expensae autem, quae sunt in castrorum custodiis, cum sunt extra rem, vel etiam in aedificiis construendis, vel conservandis nullatenus deducuntur: sicut nec illae, quae in villis tuendis fierent in garris, seu etiam*

etiam cavaleatis. Et postea addit: *De iis quoque, qua consunt in jurisdictione, mero imperio, Regalibus, atque similibus solvendam decimam, deductis salariis moderatis, que ante cessionem decima consueverint solvi iudicibus & officialibus, similibusque personis, sine quibus jurisdictio & cetera similia nequeunt expediri.* Sed quid hoc ad beneficium competentia? Concessit Pontifex pro prosecutione belli & negotii regni Siciliae contra hostes de Ecclesiis & personis ecclesiasticis decimas sub certis conditionibus exigi, & nominatim hac, ut salaria ante hanc concessionem ex decimis praestita salva sint. Ergo civitati debitrice ex suo facto dandum est beneficium competentiae. Quae consequentia?

§. XL.

Quod tertio ad auctoritatem Marantæ attinet, nihil ille omnino habet, quod pro Manzio facit. Ait ille: *Pro debitore universitatis non posse fieri excussionem in viis publicis, & theatris, & aliis similibus, qua sunt ad usum civium & ipsius universitatis.* Sed num ideo beneficium competentiae tribuit universitati? Minime. Sed dicit compellendam esse universitatem, ut imponat collectam secundum *Alexandrum, Bartolum, & Doctores.* Atque sic & hæc cum reliquis Manzii argumentis in fumum abeunt.

§. XLI.

Nunc cum Carpzovio agendum. Quod attinet (I.) ad Responsa incluti Ordinis, cui affedit, & praesuit illa suo loco relinquo, hoc saltem monens, responsa hæc collegiorum non authentica, sed probabilem saltem, quod notissimum est, hodie habere auctoritatem: nec ex uno alterove unius collegii responso statim

E

tim

tim jus & observantiam universalem esse asserendam. Ideoque non opus est, ut multis his responsis immoremur, sed potius rationes, quibus innituntur, examinemus.

§. XLII.

Ad primam *Carpzovii* rationem, quam & *Mevius* suam facit *P. S. Dec. 163.* ut respondeam, non agitur illa, ut beneficium competentiae, tanquam jus speciale & privilegium asseratur civitatibus, sed id potius, ut praesupposito concursu creditorum aliud privilegium illis vindicetur. Largior *Carpzovio*, sumptus in causam communem erogatos ante omne aēs alienum exsolvendos esse, juxta LL. quas citavit. Vid. *Idem Part. I. Const. 28. Def. 36. seq.*

§. XLIII.

Sed quaestionis saepe est, num administratores illi operis suis semper profint statui publico, & redditibus civitatis. Imo saepius in obaeratis civitatibus illi ipsi administratores per malam administrationem causam dederunt aeri alieno & deperdito statui, in quem civitas collapsa. Quo casu indigni essent aliquo privilegio, nec fas foret & praeterita salaria largiri. Sed fac beneficium suam egisse: nec tunc privilegium id operabitur, ut & in futurum consulatur decurionibus. Quam responsionem nondum satis diluit *Carpzovius*. Nam quod ex futura administratione cohorti creditorum commodum accedat, admitti nequit, si supponamus, creditoribus esse satisfactum. Illud vero, ad quod dilabitur, statum Reipublicae esse conservandum, huc non pertinet, sed ad illud argumentum spectat, quod a publica salute est petitum, de quo infra.

§. XLIV.

§. XLIV.

Eandem vero sententiam suam ex Jure Saxonico probare satagit, quo famulis ac ministris debitoris salaria & mercedes ante omnes fere creditores debentur. *Sand. R. Lib. 1. art. 22. Const. 28. in princ.* Sane & hæc omnia ad præteritas res pertinent, non ad futuras. Atque sic hoc pariter, ac præcedens argumentum concidit. Quod vero in causa magna pro salariis senatorum, vel administratorum civitatis eo quoque modo judicatum sit, id ego apud *Moller. Part. 1. Const. 8. num. 86.* haud reperio. Ibi enim tantum agit de curatoribus, qui a creditoribus cum consensu Magistratus bonis debitorum dantur, minime vero de senatoribus civitatum. Et si maxime ex his argumentis pro salariis argumentum peti possit: tamen ad alias res, quæ ad statum publicum necessariae sunt, non pertineret.

§. XLV.

Quod denique de salute publica addit *Carpzovius*, illud jam supra refutatum, atque in sequentibus etiam quædam occurrent, quæ infringent hocce argumentum.

§. XLVI.

Supereff *Mebius*, cujus argumentum ex *Maranta* petitum, eodem modo eliditur, ut *Manzii* ratiocinatio in §. XL. Quæ addit postea, majoris sunt momenti. Scilicet eo pertinent, metuendum esse, ne plane societas illa publica, seu civitas dissolvatur, & destruat, si spiritus ille vitalis, qui vivificat quasi civitatem, superesse non possit, atque in eum statum redigatur, ut illa, quæ essentialia supra esse diximus, amplius ad

esse nequeant. Quæ latius satis eleganter deducit *Mevius* ipse. Fateor miseram esse conditionem civitatis, cui nervus rerum gerendarum deest, atque sine illo vix sperandum esse, ut facies societatis, quæ civitas dicitur, superesse queat. Sed alia supersunt, quibus mederi huic malo potest, ut non necesse sit defraudare creditores illis, quæ optimo jure debentur. Quæ ex ipsa natura hujus societatis sese produnt. Omnes enim, qui de societate hacce ineunda convenerunt, vel inita dederunt nomen, obligarunt sese simul, ut ea quoque præstare conferreque in commune velint, quæ necessaria sunt ad finem hujus societatis obrinendum. Hocposito cogi possunt ad munia Magistratus subeunda, & gratis etiam, si opus; ad quæ capeffenda hodie vix coactione opus est, cum sponte decurrant, & ingerant sæpe homines. Atque si omnino opus, ut salaria magistratibus, eorumque officialibus statuatur, vel ut pecunia adsit ob alios usus publicos, adigi possunt cives, ut in commune conferant nummos, ex quibus, si bona servare velint, in hanc rem destinata, satisfiat creditoribus; quod consilium post *Alexandrum & Bartolum* suggestit supra *Maranta*, vel ut bonis ob æs alienum amissis ex collata pecunia necessitatibus publicis subveniatur. Imo & ipse *Mevius* n. 37. cum *Colero de Processu Execut. Cap. 3. num. 382.* asserit, ob civitatum debita, si ærario non supersit ad solutionem pecunia, eorum prædia & bona esse distrahenda; ubi hæc non sufficiunt, deveniri ad collectam civibus imponendam secundum æs & libram. Quæ sane cum beneficio competentia stare non possunt.

§. XLVII.

Illā vero, quæ diximus bene comprobāt mos antiquus in curia nostræ urbis Wittebergæ receptus, qui ridiculus quibusdam visus, re ipsa tamen prudentissimus est, & ex principiis doctrinæ civilis fluit. Namque quorannis Magistratus dum mutatur, & solenne iudicium, das hochfeyerliche Gedinge veteri ritu habeatur, Consul Prætori, & hic Scabino cuidam præsentibus civibus, qui omnes ad hunc actum vocantur, hanc proponunt quæstionem:

Wenn über allen angewandten Fleiß durch Gottes Verhängniß ein Feuer oder Schaden am Rathhause oder andern gemeinen Gebäuden entstehen möchte / wer denselben tragen und gelten sollte?

Ad quam Scabinus responderet: daß solchen Schaden die vier Haupt-Gewercke / und ganze Gemeine zu tragen schuldigt. Quo ipse cives præsentis obligationis suæ admonentur, atque, dum non contradicunt, denuo se adstringunt ad hanc præstationem. Arque ideo id semper ab Actuario annotari solet his verbis:

Welches / und weil niemand von der löbl. Bürgerschaft hierwieder etwas beständig einzuwenden gehabt / von derselben tacite eingeräumt / und von Hn. Stadt Richter N. N. solches nachrichtlich zu registriren anbefohlen worden.

§. XLVIII.

Quando vero Mevius noster ad intentionem primævam in civitatem coeuntium provocat, & putat, illam privilegium dedisse rebus necessariis ad sustentationem civitatis, ne ære alieno pereat funditus: nescio

an audiendus sit? Nam uti nos de civitate dependente hic loquimur: ita non video, quomodo illa sibi ipsi in præjudicium aliorum privilegium tale impertiri possit: quod sane est superioris, ut supra dictum. Si dicas, saltem intentionem istam, vel tacitum pactum, illos stringere, qui ejusdem civitatis cives, atque assensum præbuerunt: respondeo, non credibile esse, ita pactum fuisse, ut unus solus civitatis causam dampnum ferat, & jus suum patiatur imminui, sed potius verisimile, id fuisse actum, ut omnes incommune conferant, atque quilibet pro facultatibus suis publicæ subveniat necessitati.

§. XLIX.

Ceterum si cives nolint conferre pro publico bono ac communi, atque ipsi efficere, ut societas pereat, & dissolvatur, imputent id sibi. Si non possint, videant, an misericordiam creditorum sibi conciliare, & clementiam, vel alio modo consulere queant. Si vero nulla via res succedat, atque ob paupertatem res eo deveniat, ut facies non superesse possit civitatis, ac sic omne dissolvatur vinculum, infortunium hoc patienter ferant. Nunquam tamen illud metuendum erit, multitudinem vel illos, qui supersunt ex civibus, & domicilium non mutant, sine magistratu fore: nam si maxime res in eum statum deducta, ut more aliarum civitatum nemo ex civibus amplius eligatur, vel magistratu velit defungi: Princeps non deerit suo officii, atque cœtui illi rectorem præficiet, qui jus dicat & justitiam administret, aliaque curet, quæ necessaria videntur.

§. L.

§. L.

Cum itaque hæc ipsi *Mevio* sufficientia haud visa sint *P. VIII, Dec. 163.* ad consuetudinem delabitur, qua sententiam suam firmat, illamque auctoritate *Coleri de Process. Execut. Lib. I. c. 2. n. 288. & Respons. Lipsiens. Facultat. ac Carpozovi* tuerur. Sed in *Colero* nihil horum reperio, quin ipse potius *P. II. C. 3. num. 369.* consilium suggerit, ut civitas, si fiscus laboret inopia, vendat communia bona, vel civibus & habitatoribus collectam imponat. Plane consuetudo, si de illa, an introducta sit? quæstio, facti est, atque adeo ab allegante probanda: ut notissimum *L. I. C. quæ sit longa Consuetud. Cap. I. de Consuet. in 6to.* quod hucusque factum esse non scio, nec, ut dixi supra, *Lip-siensium & Carpozovii* auctoritate sola fieri potest. Plura addere temporis & instituti ratio non patitur. Tu vero, Lector benevole, hæc, tali rerum facie, quæ multis modis animum turbare potest, scripta, æqui bonique consule, ac cum venia lege. Sit DEUS nobis propitius, cui

LAUS ET GLORIA!

COROLLARIA.

I.

Jus circa sacra & Jus Episcopale maximopere inter se differunt. Qui Statibus Imperii Evangelicis hoc saltem tribuunt, minus illis tribuunt, ac par est.

II.

II.

Jus exigendi decimas, quo Ecclesiæ gaudent, non est juris Divini universalis; nec ad res spirituales commode referri potest.

III.

Inter Episcopos & Presbyteros jure Divino nulla est differentia.

IV.

Modus ille coercendi ministros Ecclesiæ, quo poenæ loco ad aliam Ecclesiam, ubi minus commodorum percipi potest (Pœnitenz Pfarren) mittuntur, multa incommoda secum habet, atque adeo caute illo utendum, ne periculum animarum, quibus clericus nocens præficatur, secum ferat.

V.

Si maritus alteri, quam uxori dotem restituere promisit, hic in solidum potest convenire maritum: nec ei cui delegatio facta sive ex causa lucrativa sive onerosa obstat competentæ exceptio. *L. 41. pr. ff. de Re jud.*

O. L. 32. ff. Sol. Matr. Respondebimus.

Heitzenberg, Diss., 1706 (1)

Vol 18

SERENISSIMO
DN. FRIDERICUS
ELECTOR

RECTORE ACADEMIAE
DISPUTATIONI

BENEFICENTIA
BUS NOSTRIS

EX DECRETO

DN. CASPARI
JC. ET ANTE
CONSISTORII
NON JUDICII

PRORSUM
SUMMOS IN
AD D. XXI
HORIS ET
CHRISTIANA

VITEMBERGAE

TO,

PE-
TI-

INIS

NIO,
URIAE,
S, NEC
NFE-

ANDI

IL,

M. 11

*5
1. P. def. 1.*

Handwritten signature

